

Uzasadnienie

Projekt planu ochrony rezerwatu został opracowany na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, z uwzględnieniem art. 20 ust. 1, 2 i 3 tej ustawy. Zakres zrealizowanych prac został dostosowany do zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości kulturowych rezerwatu. Projekt planu sporządzono uwzględniając treść rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794).

Rezerwat pokrywa się powierzchniowo z obszarem Natura 2000 Puszcza Kozienicka PLH140035 i Ostoja Kozienicka PLB140013. W projekcie planu ochrony nie uwzględniono zakresu planu zadań ochronnych dla tych obszarów, gdyż zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie nr 13 z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Kozienicka PLB140013 (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 3826, z późn. zm.) oraz zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie nr 16 z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Kozienicka PLH140035 (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 3829, z późn. zm.) zostały ustanowione dla nich plany zadań ochronnych. Zgodnie z przepisem art. 20 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody w planie ochrony rezerwatu przyrody pokrywającego się w całości lub w części z obszarem Natura 2000 nie uwzględnia się zakresu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, jeżeli dla obszaru tego ustanowiono plan zadań ochronnych.

W rezerwacie nie wyznacza się obszarów, na których można prowadzić działalność wytwórczą, handlową i rolniczą, wykonywać polowania oraz miejsc wprowadzania psów, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 4, 11 i 16 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wskazuje się obszarów ochrony ścisłej i krajobrazowej, o której mowa w art. 20 ust. 3 pkt 3 ustawy o ochronie przyrody.

Rezerwatu nie udostępnia się dla celów edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa, o których mowa w art. 20 ust. 3 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody.

W zarządzeniu nie wskazano obszarów, ani miejsc udostępnianych dla badań naukowych. Mając na uwadze dbałość o zachowanie celu ochrony rezerwatu przyrody we właściwym stanie, udostępnianie rezerwatu w celu prowadzenia badań naukowych może nastąpić po uzyskaniu zezwolenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 24 i ust. 5 ustawy o ochronie

przyrody. Uzyskanie indywidualnej zgody na prowadzenie tego typu czynności gwarantuje z jednej strony nadzór nad ich rodzajem i metodyką zabezpieczając z drugiej strony rezerwat przed negatywnym oddziaływaniem realizowanych prac, czy też przed wykonywaniem prac badawczych, których tematyka nie wymaga ingerencji w ekosystem rezerwatu. Szeroki zakres i tematyka badań naukowych sprawia, że pełną kontrolę nad ich wpływem na rezerwat można zachować tylko poprzez rozpatrzenie indywidualnego wniosku. Nie występuje natomiast możliwość precyzyjnego zdefiniowania w planie ochrony dla wszystkich rodzajów badań jednego sposobu postępowania, który minimalizowałby ich negatywny wpływ na rezerwat.

Status prawny rezerwatu został określony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska W Warszawie z dnia 10 kwietnia 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody Ponty im. Teodora Zielińskiego (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 3974). Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie drzewostanów dębowo - jodłowych o charakterze naturalnym, z jodłą na północnej granicy jej zasięgu.

Rezerwat położony jest na terenie województwa mazowieckiego. Leży na obszarze obrębu ewidencyjnego Pionki, gminy Pionki w powiecie radomskim. Omawiany obiekt położony jest w środkowej części Puszczy Kozienickiej, znajduje się w granicach Kozienickiego Parku Krajobrazowego i Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Puszczy Kozienickiej”.

Obszar rezerwatu pod względem podziału na typy krajobrazu naturalnego wg Kondrackiego zaliczany jest do klasy I – krajobrazu nizinnego, rodzaju – krajobrazu dolin i równin akumulacyjnych oraz do odmiany strefy krajobrazu – tarasów z wydmami. Krajobraz rezerwatu reprezentuje krajobraz leśny o istotnych cechach naturalności i znacznej atrakcyjności wizualnej. Fragmenty starodrzewi mieszanych z niewielkim udziałem podszytu i podrostu stanowią wnętrza krajobrazowe o wysokich walorach, skraje rezerwatu wzdłuż dróg stanowią atrakcyjne ciągi i osie widokowe. W krajobrazie brak jest elementów dysharmonijnych, nie podlega on istotnym przemianom i nie istnieją zagrożenia mogące mieć wpływ na jego atrakcyjność.

Całą powierzchnię rezerwatu zajmują ekosystemy leśne. Gatunkiem panującym jest tutaj dąb. Zdominowane przez niego drzewostany występują w 11 wydzieleniach i zajmują powierzchnię ponad 30 ha. Drugim pod względem udziału powierzchniowego gatunkiem jest jodła zajmująca ponad 10 ha powierzchni. Trzeci gatunek to panująca w jednym wydzieleniu sosna. Pod względem składu gatunkowego w rezerwacie dominują dwupiętrowe drzewostany mieszane z panującym dębem i miejscami jodłą w górnym piętrze. W domieszce występuje grab, brzoza i sosna. Drzewostany dębowe reprezentują XI klasę wieku, wchodzą więc w fazę rozpadu, co zaznacza się znaczną ilością wydzielającego się posuszu. Zwarcie w poszczególnych wydzieleniach jest zazwyczaj umiarkowane.

Ekosystemy leśne reprezentowane są przez następujące zbiorowiska roślinne. Grąd subkontynentalny z jodłą jest dominującym zespołem leśnym w rezerwacie. Stanowi go starodrzew w początkowej fazie rozpadu, złożony z jodły pospolitej oraz dębu szypułkowego. Jodła w prześwietlonym starodrzewie doskonale się odnawia, tworząc bardzo gęsty podrost w wieku kilkunastu lat. Drzewostany znajdują się w fazie przemiany w kierunku zapewniającym w przyszłości dominację jodły, z dużym udziałem takich gatunków jak grab i dąb. Ten naturalny proces zapewnia ciągłość występowania jodły na północnej granicy zasięgu. Świetlista dąbrowa subkontynentalna, jest drugim zespołem leśnym rezerwatu. Drzewostan i podszyt buduje przede wszystkim dąb szypułkowy oraz jodła pospolita. Kontynentalny bór mieszany położony jest w północno-wschodniej części rezerwatu tuż przy jego granicy. Stanowi fragment większego kompleksu boru znajdującego się poza granicami obszaru chronionego. Drzewostan budują głównie dęby, ze znaczną domieszką jodły i sosny zwyczajnej, z niewielkim udziałem pozostałych gatunków jak grab.

Na terenie rezerwatu nie stwierdzono występowania znaczących zagrożeń zewnętrznych lub wewnętrznych mogących zagrozić celom jego ochrony. Potencjalnym zagrożeniem zewnętrznym mogą być zagrożenia antropogeniczne związane z niekontrolowaną penetracją rezerwatu. Presja rekreacyjna, sportowa czy turystyczna może powodować zaśmiecanie powierzchni, niszczenie wierzchniej warstwy gleb i runa. Jednak obecnie presja ta jest znikoma i nie ma znaczącego oddziaływania na jakiegokolwiek przedmioty ochrony. Nie wykazano istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony większości siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków w odniesieniu do obszarów Natura 2000. Jedynym wyjątkiem jest niewielki fragment uznany za siedlisko świetlistej dąbrowy. Ekspansja graba i innych gatunków zachodzi tu wprawdzie znacznie wolniej niż w grądzie, jednak w ciągu 20 lat obowiązywania planu zwarcie rozwijających się podrostów i nalotów, obecnie pokrywających około 30% powierzchni, doprowadzić może do zbyt dużego zacienienia podłoża i stopniowej eliminacji ciepłolubnych i światłoządnych gatunków runa. W wypadku siedliska uznanego za półnaturalne, sytuację tę uznać należy za zagrożenie i podjąć zakrojone na niewielką skalę działania z zakresu ochrony czynnej.

Zakłada się, że realizacja planu będzie miała pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze rezerwatu. Istotny będzie także wpływ na tereny sąsiednie, skuteczna ochrona przyrody rezerwatu będzie skutkowałą utrzymaniem właściwego stanu lub poprawą wartości wskaźników oceny stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków Natura 2000.

Z dokumentów planistycznych na terenie rezerwatu obowiązuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pionki uchwalone uchwałą Nr XLII/259/2014 Rady Gminy Pionki z dnia 2 września 2014 r. Studium nie wprowadza zagospodarowania mogącego stanowić zagrożenie dla rezerwatu przyrody.

Rezerwat położony jest w granicach dużego kompleksu leśnego zarządzanego przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, stanowiącego swojego rodzaju otulinę chroniącą go przed zagrożeniami zewnętrznymi. W związku z brakiem zagrożenia utraty trwałości otaczających rezerwat lasów, nie określono w stosunku do nich wskazań do dokumentów planistycznych.

W ramach przeprowadzonych konsultacji społecznych, celem zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie:

1) podał do publicznej wiadomości, poprzez wywieszenie informacji o przystąpieniu do sporządzania projektu planu ochrony oraz wyłożeniu w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie dokumentacji przygotowanej na potrzeby sporządzenia projektu planu ochrony i projektu planu ochrony:

a) w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i na stronach internetowych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie,

b) w siedzibie Urzędu Gminy,

c) w siedzibie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe,

d) w lokalnej gazecie.

W ramach przeprowadzonego postępowania z udziałem społeczeństwa wnioski i uwagi do wyłożonego projektu planu ochrony wnieśli:

1. Nadleśnictwo Kozienice.

1) *„Spośród gatunków lęgowych w rezerwacie 3 to gatunki z załącznika I Dyrektywy Ptasiej, są to: bocian czarny *Ciconia nigra*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius* i dzięcioł średni *Dendrocopos medius*. Wszystkie stanowią przedmioty ochrony w Obszarze Specjalnej Ochrony PLB140013 Ostoja Kozienicka” Zgodnie z załącznikiem I Dyrektywy Ptasiej w rezerwacie przedmiotem ochrony jest jeszcze muchołówka białoszyja *Ficedula albicollis*.*

Spośród wymienionych w uwadze gatunków nie potwierdzono występowania w rezerwacie gatunku muchołówka biało szyja;

2) *celem ochrony rezerwatu jest zachowanie różnowiekowych drzewostanów mieszanych ale dla konkretnych celów tj. dla celów naukowych i dydaktycznych i w opinii Nadleśnictwa nie powinno się utrudniać realizacji tych celów poprzez uzyskiwanie dodatkowych zgód Regionalnego*

Dyrektora Ochrony Środowiska np. na prowadzenie zajęć edukacyjnych. Dodatkowo Nadleśnictwo zwraca uwagę, że w projekcie zarządzenia cały obszar rezerwatu jest udostępniony dla celów naukowych i edukacyjnych, a tylko przy granicy z drogami graniczącymi z rezerwatem zaplanowano wycinkę drzew niebezpiecznych. Jak wynika z opracowania, co potwierdzamy na terenie rezerwatu 25 % posuszu to posusz stojący - zagrażający bezpieczeństwu. Udostępnienie terenu rezerwatu do prowadzenia różnego rodzaju działań musi wiązać się w pierwszej kolejności z usunięciem drzew zagrażających bezpieczeństwu. W przeciwnym wypadku cała idea realizacji celu ochrony jest czysto teoretyczna, a RDOŚ wydając zgody na prowadzenie np. badań naukowych powinien mieć na uwadze w pierwszej kolejności bezpieczeństwo ludzi i w opinii Nadleśnictwa bez usunięcia drzew niebezpiecznych takie zgody nie powinny być wydawane a teren rezerwatu powinien być oznaczony dodatkowo tablicami uwaga niebezpieczeństwo - zakaz wstępu.

Szeroki zakres i tematyka badań naukowych sprawia, że pełną kontrolę nad ich wpływem na rezerwat można zachować tylko poprzez rozpatrzenie indywidualnego wniosku. Nie występuje możliwość precyzyjnego zdefiniowania w planie ochrony dla wszystkich rodzajów badań jednego sposobu postępowania, który minimalizowałby ich negatywny wpływ na rezerwat. Uzyskanie indywidualnej zgody na prowadzenie tego typu czynności gwarantuje z jednej strony nadzór nad ich rodzajem i metodyką zabezpieczając z drugiej strony rezerwat przed negatywnym oddziaływaniem realizowanych prac, czy też przed wykonywaniem prac badawczych, których tematyka nie wymaga ingerencji w ekosystem rezerwatu. W kwestii bezpieczeństwa ludzi należy zauważyć, że ustawodawca wprowadzając na teren rezerwatu zakazy wskazał równolegle, poprzez art. 15 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody, że w pewnych sytuacjach, takich jak prowadzenie akcji ratowniczej bądź podejmowanie działań mających na celu utrzymanie terenu w stanie niezagrażającym bezpieczeństwu, konieczne jest wysunięcie na plan pierwszy ochrony ludzi, w szczególności ich zdrowia i życia czy też mienia. W chwili zaistnienia na obszarze rezerwatu sytuacji, która stwarza zagrożenie dla zdrowia, życia czy też mienia ludzi, zwolnienie od obowiązujących zakazów wynika bezpośrednio z art. 15 ust. 2 pkt 3 ustawy o ochronie przyrody i nie wymaga konkretyzacji w żadnej innej formie. Należy zatem uznać, że utrzymywanie terenu rezerwatu na poziomie niezagrażającym ludziom jest dopuszczone bezpośrednio przez ustawę o ochronie przyrody i nie może być normowane planem ochrony. Wprowadzenie w planie ochrony przepisu dotyczącego działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym stanowiłoby wykroczenie poza ramy ustawowego upoważnienia, czyniąc z mocy prawa takie zarządzenie nieważnym;

- 3) „na terenach graniczących z rezerwatem tworzy się otulinę w rozumieniu art. 13 pkt. 2 ustawy o ochronie przyrody Dz.U.2013.0.627 t.j. - Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,

w ramach której ustala się: a) utrzymanie sposobu przeznaczenia i użytkowania gruntów w formie terenów leśnych; b) wyłączenie z możliwości budowy i rozbudowy obiektów budowlanych oraz wszelkiej infrastruktury mogącej niekorzystnie oddziaływać na cele ochrony rezerwatu; c) nie podejmowanie działań, w szczególności w zakresie gospodarki leśnej, mogących wpłynąć negatywnie na cele ochrony przyrody rezerwatu i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000; d) nie prowadzenie działań mogących przyczynić się do zmiany stosunków wodnych w sposób mogący negatywnie wpływać na rezerwat i Obszary Natura 2000;” Zgodnie z art. 3. ustawy o ochronie przyrody „uznanie za rezerwat przyrody następuje w formie zarządzenia, które określa jego nazwę, położenie lub przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona”. Dla wszystkich rezerwatów Nadleśnictwa otulina na etapie ich tworzenia nie została utworzona i nie jest w zgodzie z prawem tworzenie jej w zarządzeniu ustanawiającym plany ochrony dla rezerwatów. Zgodnie z przepisami art. 3 ustawy o Ochronie przyrody wyznaczenie otuliny następuje w momencie uznania za rezerwat przyrody.

Plan ochrony nie wyznacza otuliny, a zawarta w sporządzonej na jego potrzeby dokumentacji informacja o otulinie rezerwatu, jako jedna z rozważanych propozycji eliminacji zagrożeń zewnętrznych, nie jest podstawą do wprowadzenia jej w życie. Wskazany w uwadze zapis odnosi się do przestrzennego zagospodarowania planowanego na poziomie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Rezerwat położony jest w granicach dużego kompleksu leśnego zarządzanego przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, stanowiącego swojego rodzaju otulinę chroniącą go przed zagrożeniami zewnętrznymi. W związku z brakiem zagrożenia utraty trwałości otaczających rezerwat lasów nie zdiagnozowano dla rezerwatu istniejących zagrożeń zewnętrznych;

- 4) „na terenie rezerwatu nie stwierdzono występowania znaczących zagrożeń zewnętrznych lub zewnętrznych mogących zagrozić celom jego ochrony”. Nadleśnictwo kilka razy zwracało uwagę na występujące w tym i sąsiednim rezerwacie zagrożenie pożarowe, które w wyniku niedostępności wnętrza rezerwatów oraz zagrożeń związanych z antropopresją jest szczególnie istotne. Nadleśnictwo zwracało się do DGOŚ w sierpniu ubiegłego roku o zgodę na wykonanie zabiegów, tj. wycinania i usuwania z dróg i linii oddziałowych podrostów graba, poszerzenie dróg i linii oddziałowych. Działania te są niezbędne do wypełnienia zobowiązań wynikających z rozporządzenia ministra środowiska w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów oraz obowiązków, jakie na Lasy Państwowe nakłada w art. 9 Ustawa o lasach. W przypadku nie zaplanowania tego rodzaju działań plan ochrony rezerwatu należy uznać za uniemożliwiający realizację innych zobowiązań ustawowych.

Na terenie rezerwatu przyrody obowiązują zakazy, które zostały zdefiniowane w art. 15 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, jako zamknięty katalog zakazów. Ustawodawca uchwalając ten przepis wskazał równolegle, poprzez art. 15 ust. 2 tej ustawy, że pomimo wielkiej wagi, jaką należy przywiązywać do kwestii ochrony przyrody, to jednak w pewnych sytuacjach, takich jak prowadzenie akcji ratowniczej bądź podejmowanie działań mających na celu utrzymanie terenu w stanie niezagrażającym bezpieczeństwu, konieczne jest wysunięcie na plan pierwszy ochrony ludzi, w szczególności ich zdrowia i życia czy też mienia. W chwili zaistnienia na obszarze rezerwatu sytuacji, która stwarza zagrożenie dla zdrowia, życia czy też mienia ludzi, zwolnienie od obowiązujących zakazów wynika bezpośrednio z art. 15 ust. 2 pkt 3 ustawy o ochronie przyrody i nie wymaga konkretyzacji w żadnej innej formie. Pożary lasów, ze względu na swe niespodziewane powstanie i szybkie rozprzestrzenianie się, mogą stanowić zagrożenie dla życia i zdrowia wielu osób oraz mogą zagrażać mieniu w wielkich rozmiarach. Przeciwdziałanie powstaniu pożaru czy też podejmowanie działań ratowniczych w sytuacji powstania pożaru lasu są, w rozumieniu art. 163 § 1 ustawy Kodeks Karny, czynnościami związanym z bezpieczeństwem powszechnym. Z chwilą zajścia sytuacji bezpośredniego zagrożenia pożarowego, utrzymanie dróg przeciwpożarowych ma istotne znaczenie dla zapewnienia właściwego bezpieczeństwa powszechnego. Z tych względów wprowadzenie w planie ochrony regulacji dotyczących działań przeciwpożarowych stanowiłoby wykroczenie poza ramy ustawowego upoważnienia, czyniąc z mocy prawa takie zarządzenie nieważnym;

5) *Rezerwat nie jest użytkowany gospodarczo, z części jego terenu zbierane są żołądźce wykorzystywane do hodowli materiału do nasadzeń. Zagrożenia dla przedmiotów ochrony nie wydaje się stanowić prowadzony w rezerwacie przez Nadleśnictwo Kozienice zbiór żołądźci na cele hodowlane. Powinien on być jednak bezwzględnie prowadzony w warunkach ochrony zachowawczej, mimo, wskazywanych przez Nadleśnictwo wynikających z rozwoju nalotu graba trudności w zbiorze. Nic nie stoi także na przeszkodzie, aby drzewostany rezerwatu zadeklarować, jako drzewostany nasienne, jednak pod warunkiem, że nie będzie to wymuszało podejmowania działań wykraczających poza działania ochronne wynikające z potrzeb zachowania naturalnych procesów w chronionych ekosystemach. Należy zwrócić uwagę, że w drzewostany dębowe występujące w rezerwacie są uznane jako drzewostany nasienne na podstawie Zarządzenia nr 21 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 1963 r. W poprzednim planie zagospodarowania rezerwatu uznano, że cel ochrony rezerwatu i projektowane czynności gospodarcze nie stoją w sprzeczności – a są raczej zbieżne – z zasadami prowadzenia gospodarki w wyłączonych drzewostanach nasiennych. Nadleśnictwo wnioskuje o wprowadzenie do planu zabiegów umożliwiających właściwe zagospodarowanie WDN, tj. w chwili obecnej usunięcie podrostów i*

podszytów utrudniających zbiór nasion. W przypadku, gdy zabiegi te nie zostaną zaplanowane Nadleśnictwo będzie musiało podjąć działania w kierunku skreślenia z ewidencji tego cennego źródła pozyskiwania nasion do hodowania nowych pokoleń drzewostanów o ulepszonej jakości, ze względu na brak możliwości użytkowania w okresie pełnienia przez nie roli drzewostanów nasiennych i zagospodarowania, zmierzającego do wzmożenia obradzania drzew o największej wartości hodowlanej oraz utrudnień związanych z zbiorem nasion lub będzie wnioskowało o wyłączenie WDN z powierzchni rezerwatu.

W planie ochrony można regulować sposób wprowadzania odstępstw jedynie od zakazów, w stosunku do których ustawodawca w sposób wyraźny zaznaczył taką ewentualność. Ustalona przez ustawę o ochronie przyrody delegacja, nie upoważnia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie do regulowania, poprzez plan ochrony, kwestii wyznaczania na obszarze rezerwatu miejsc dopuszczonych do zbioru występujących w nim roślin i grzybów oraz ich części. Zastosowanie w tej sprawie przepisu dającego upoważnienie do sporządzenia planu ochrony, byłoby nieuprawnionym rozszerzeniem oraz nadinterpretacją tej regulacji prawnej. Z tego względu, umieszczanie w planie ochrony zapisu dotyczącego wyznaczenia w rezerwacie tego typu miejsc, stanowiłoby wykroczenie poza ramy ustawowego upoważnienia, czyniąc z mocy prawa takie zarządzenie nieważnym. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 13 ustawy o ochronie przyrody miejsca dopuszczone do zbioru nasion w rezerwacie mogą być wyznaczane poprzez odrębne zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska;

6) *rezerwat znajduje się na obszarze administrowanym przez Nadleśnictwo Kozienice (RDLP w Radomiu). Obejmuje swoim zasięgiem oddziały lasu nr 58g,h, 59d,g, 75d,h,k-n, 76a-f o łącznej powierzchni 50,4 ha. Nadleśnictwo proponuje zamianę słowa „oddziały” na „wydzielenia” oraz wymienienie wszystkich wydzieleń wchodzących w skład rezerwatu, również tzw. nieliterowych. W aktualnym Planie Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Kozienice na lata 2011-2020 wydzielenia zaliczone do rezerwatu aktem jego uznania oznaczone są jako: 58g, h, 59d, g, 75d, h, k, l, m, n, 76a-d, f. Należy dodać wydzielenia z „tyldą”.*

W dokumentacji przedstawiono podział przestrzenny rezerwatu na wydzielenia leśne. Położone w rezerwacie liniowe szczegóły sytuacji wewnętrznej, jako obiekty nieposiadające statutu samodzielnego wydzielenia leśnego, zaliczono do wydzieleń leśnych, w obrębie których się znajdują;

7) *w zarządzeniu w celach działań ochronnych w obszarach Natura 2000 dla poszczególnych przedmiotów ochrony pojawia się zapis „utrzymaniem lub powiększeniem powierzchni siedliska w rezerwacie”. Nadleśnictwo zwraca uwagę, że zgodnie ze stanem obecnym cały obszar rezerwatu*

(oprócz 2 wydzieleń w tym jedno z udziałem 9 So) zajmują 2 siedliska przyrodnicze 9170 i 91P0, dlatego należałoby by wykreślić słowo „powiększenie”.

W związku z tym, że plan ochrony nie obejmuje zakresu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 usunięto z niego informację o celach działań ochronnych w obszarze Natura 2000;

8) w przedmiotowych projektach zarządzeń zostały zmodyfikowane cele ochrony poszczególnych rezerwatów w stosunku do celów ochrony jakie ustanowiono na etapie ich tworzenia. Nadleśnictwo nie podejmuje się jednak polemiki w tym zakresie i nie wnosi zastrzeżeń do obecnie sformułowanych celów ochrony.

Plan ochrony nie zmienia celu ochrony rezerwatu określonego Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 10 kwietnia 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody Ponty im. Teodora Zielińskiego (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 3974), a zaplanowane w nim działania ukierunkowane są na jego utrzymanie. Wskazać ponadto należy, że ustawodawca nie przyznał upoważnienia do zmiany celu ochrony rezerwatu planem ochrony;

9) w opinii Nadleśnictwa uzupełnienia wymaga załącznik nr 2 dotyczący zaplanowanych działań ochronnych na obszarach ochrony czynnej poszczególnych rezerwatów. W przedmiotowym załączniku brak jest sprecyzowania, kto ma wykonywać przedmiotowe działania ochronne oraz sposobów sfinansowania ich wykonania. Zauważamy również pewną niekonsekwencję planowania, gdyż część zapisów zawartych w załączniku nr 1 dotyczących sposobów eliminacji zagrożeń lub ich ograniczenia oraz ich skutków, nie znalazło przełożenia na zaplanowane działania ochronne opisane w załączniku nr 2. Ponadto w naszej opinii zakres zaplanowanych działań ochronnych z zakresu hodowli lasu tj. zabiegów o charakterze czyszczeń późnych i trzebieży, nie jest adekwatny do potrzeb drzewostanów w poszczególnych rezerwatach.

W związku z tym, że plan ochrony nie obejmuje zakresu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 nie ma podstaw do podawania w nim informacji o podmiotach odpowiedzialnych za wykonanie działań ochronnych. Koszt działań ochronnych będzie finansowany z różnych źródeł i nie ma podstaw do ich definiowania w treści planu ochrony. Przeprowadzone na potrzeby sporządzenia projektu planu inwentaryzacje wykazały, że w rezerwacie panują właściwe warunki przyrodnicze, dzięki czemu działalność człowieka może być w nim ograniczona do minimum. Przyjęta koncepcja ochrony zakłada pierwszeństwo dla naturalnych procesów bez przesądzania o formie ochrony na przyszłość. Założoną rolą tego działania jest utrzymanie rezerwatu, jako miejsca, w którym część siedlisk Puszczy Kozienskiej będzie chroniona wraz z zachodzącymi w nich naturalnymi procesami tj. będzie kształtowana przez naturalne procesy przy minimalnej ingerencji człowieka. Rezerwat będzie mógł pełnić funkcję swojego

rodzaju skali porównawczej pomiędzy drzewostanami kształtowanymi przez gospodarkę leśną i naturalne procesy. Wychodząc z założenia, że działalność człowieka powinna zostać tutaj ograniczona do niezbędnego minimum, ochrona czynna o charakterze stabilizacyjnym będzie polegać na prowadzeniu w ograniczonym zakresie zabiegów pielęgnacyjnych jedynie tam, gdzie jest to konieczne. Ochrona o charakterze zachowawczym będzie polegać na wyłączeniu rezerwatu z ingerencji człowieka i zaprzestaniu działań ochronnych na czas obowiązywania planu ochrony, tak by dać pierwszeństwo procesom naturalnym, zachodzącym w przyrodzie. Założono, że istnieje jednak możliwość zmiany sposobu postępowania w każdym momencie, gdy będzie wymagała tego niekorzystna sytuacja, trudna obecnie do przewidzenia (wystąpienie zdarzeń wymagające podjęcia działań ochronnych). Zdiagnozowane zagrożenia znajdują swoje odzwierciedlenie w działaniach ochronnych czy też wskazaniach do zagospodarowania przestrzennego;

10) brak odniesienia się do zagadnień związanych z ochroną przeciwpożarową. Drzewostany w rezerwatach podobnie jak cały teren Nadleśnictwa Kozienice znajdują się w I strefie zagrożenia pożarowego (najwyższy stopień zagrożenia), stąd aspekt zagrożeń pożarowych jest sprawą priorytetową.

Na terenie rezerwatu przyrody obowiązują zakazy, które zostały zdefiniowane w art. 15 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, jako zamknięty katalog zakazów. Ustawodawca uchwalając ten przepis wskazał równoległe, poprzez art. 15 ust. 2 tej ustawy, że pomimo wielkiej wagi, jaką należy przywiązywać do kwestii ochrony przyrody, to jednak w pewnych sytuacjach, takich jak prowadzenie akcji ratowniczej bądź podejmowanie działań mających na celu utrzymanie terenu w stanie niezagrażającym bezpieczeństwu, konieczne jest wysunięcie na plan pierwszy ochrony ludzi, w szczególności ich zdrowia i życia czy też mienia. W chwili zaistnienia na obszarze rezerwatu sytuacji, która stwarza zagrożenie dla zdrowia, życia czy też mienia ludzi, zwolnienie od obowiązujących zakazów wynika bezpośrednio z art. 15 ust. 2 pkt 3 ustawy o ochronie przyrody i nie wymaga konkretyzacji w żadnej innej formie. Pożary lasów, ze względu na swe niespodziewane powstanie i szybkie rozprzestrzenianie się, mogą stanowić zagrożenie dla życia i zdrowia wielu osób oraz mogą zagrażać mieniu w wielkich rozmiarach. Przeciwdziałanie powstaniu pożaru czy też podejmowanie działań ratowniczych w sytuacji powstania pożaru lasu są, w rozumieniu art. 163 § 1 ustawy Kodeks Karny, czynnościami związanym z bezpieczeństwem powszechnym. Z chwilą zajścia sytuacji bezpośredniego zagrożenia pożarowego, utrzymanie dróg przeciwpożarowych ma istotne znaczenie dla zapewnienia właściwego bezpieczeństwa powszechnego. Z tych względów wprowadzenie w planie ochrony regulacji dotyczących działań przeciwpożarowych stanowiłoby wykroczenie poza ramy ustawowego upoważnienia, czyniąc z mocy prawa takie zarządzenie nieważnym;

11) *brak jest odniesień do stanu sanitarnego (zdrowotnego) drzewostanów, w tym w szczególności w rezerwatach gdzie zachowanie drzewostanów pozostało celem ochrony. Drzewostany w rezerwatach podobnie jak inne drzewostany na terenie Nadleśnictwa, w ostatnich latach są nękane przez różne czynniki szkodo twórcze, w tym abiotyczne: huragany, susze, podtopienia. Biotyczne: gradacje występowania chrabąszczy oraz kornika ostro zębego, szkodniki wtórne jodły i dębu, patogeny grzybowe: zamieranie dębu i jesionu, organizmy pasożytnicze, jemiola i wiele innych. W 20 – letniej perspektywie należy przewidywać, że stan sanitarny może się znacznie pogorszyć, stąd wskazane jest identyfikowanie potencjalnych zagrożeń w trakcie planowania działań ochronnych z zakresu hodowli i ochrony lasu, które mogłyby ograniczyć niekorzystne procesy zachodzące w drzewostanach rezerwatu.*

Ryzyko wystąpienia i skala zagrożenia ze strony czynników abiotycznych i biotycznych jest niezwykle trudna do przewidzenia, ze względu na ich niewielką przewidywalność i trudność w ocenie rozmiarów, w jakich mogą one wystąpić. W szczególności lasy narażone są na działanie coraz częściej zdarzających się w ostatnich latach ekstremalnych zjawisk atmosferycznych, głównie wiatrów, których wystąpienie jest nie do przewidzenia w danym roku. Z tych względów, zjawisko zagrożenia ze strony czynników naturalnych np.: owady czy wiatry nie posiada przymiotu faktycznej, rzeczywistej możliwości jej powstania, lecz tylko abstrakcyjnej możliwości wystąpienia takiej sytuacji w nieokreślonej przyszłości i w nieokreślonym rozmiarze. Przeprowadzenie oceny wpływu danego zjawiska na rezerwat, a co za tym idzie określenie działań zapobiegających skutkom, jakie może ono nieść za sobą, możliwe jest przy znanych jego rozmiarach, miejscu wystąpienia itp. Nie można rozpoznać uciążliwości zjawiska bez jednoznacznego sprecyzowania tego pojęcia, poprzez określenie choćby minimalnych rzeczywistych parametrów w tym zakresie. Konstruowanie planu ochrony, będącego aktem prawa miejscowego, wyłącznie na podstawie ogólnych przypuszczeń, mogłoby doprowadzić do wydania błędnych przepisów prawa, które w skrajnych przypadkach mogłyby negatywnie wpływać na ochronę przyrody rezerwatu. W związku z powyższym, wskazanych w uwadze czynników, których już samo powstanie oraz zakres są trudne do przewidzenia, nie ujęto w samym zarządzeniu, a opisano je w sporządzonej na jego potrzeby dokumentacji. Zwrócić w tym miejscu należy również uwagę, na konstrukcję przepisów ustawy o ochronie przyrody i wydanego do tej ustawy aktu wykonawczego regulujących zasady opracowywania planu ochrony rezerwatu przyrody. Sporządzając ten dokument identyfikuje się i ocenia istniejące oraz potencjalne zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne. Zagrożenia ocenia się w odniesieniu do całości przyrody oraz poszczególnych jej składników, biorąc pod uwagę ich wpływ w szczególności na naturalne procesy przyrodnicze, siedliska przyrodnicze, ekosystemy, siedliska oraz populacje roślin, zwierząt lub grzybów czy też różnorodność ekosystemów. Prawodawca konstruując przepisy prawa w takiej formie,

zawęził zakres niezbędnych do wykonania prac oraz przepisów definiowanych w planie ochrony, do czynności, których zakres jest mierzalny, tj. daje się zidentyfikować na tyle dokładnie, że w oparciu o pozyskane dane możliwe jest określenie sposobu wykonania czynności, aby zminimalizować lub wyeliminować negatywne następstwa danego zjawiska. Istotną kwestią mającą wpływ na planowanie działań w rezerwacie, jest ocena występujących zaburzeń w naturalnym jego układzie, dająca odpowiedź czy stanowią one zagrożenie dla ekosystemu rezerwatu. Może okazać się, że z uwagi na zróżnicowane, bogate i w miarę naturalne środowisko rezerwatu, dany czynnik naturalny nie będzie ujemnie wpływać na jego przyrodę. W wielu przypadkach stanowią one bowiem niezbędny element funkcjonowania ekosystemów. Należy również wskazać, że przepisy planu ochrony nie wykluczają, w sytuacji powstania zagrożenia dla walorów przyrodniczych rezerwatu, prawa ubiegania się o stosowne zezwolenie wydawane przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w trybie art. 15 ust. 4 pkt 1 ustawy o ochronie przyrody;

12) brak odniesienia się do zagadnień związanych z zachowaniem bezpieczeństwa publicznego, w szczególności ma to znaczenie dla rezerwatów, wzdłuż których przebiegają szlaki komunikacyjne (drogi wojewódzkie) o wysokim natężeniu ruchu. Obecność starych drzew występujących na terenie rezerwatu w bezpośrednim sąsiedztwie przedmiotowych dróg, stanowi stałe, śmiertelne, zagrożenie dla uczestników ruchu, co wymaga zaplanowania pilnych rozwiązań systemowych. Mniejszym zakresie, lecz również niezwykle istotnym, przedmiotowa tematyka dotyczy szlaków turystycznych przebiegających przez rezerваты lub występuje infrastruktura turystyczna. Obecność takich obiektów wymaga zwrócenia uwagi na konieczność zachowania bezpieczeństwa publicznego. W naszej opinii, powyższa problematyka ma znaczenie priorytetowe i nie może podlegać zaniechaniu.

Na terenie rezerwatu przyrody obowiązują zakazy, które zostały zdefiniowane w art. 15 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, jako zamknięty katalog zakazów. Ustawodawca uchwalając ten przepis wskazał równolegle, poprzez art. 15 ust. 2 tej ustawy, że pomimo wielkiej wagi, jaką należy przywiązywać do kwestii ochrony przyrody, to jednak w pewnych sytuacjach, takich jak prowadzenie akcji ratowniczej bądź podejmowanie działań mających na celu utrzymanie terenu w stanie niezagrażającym bezpieczeństwu, konieczne jest wysunięcie na plan pierwszy ochrony ludzi, w szczególności ich zdrowia i życia czy też mienia. W chwili zaistnienia na obszarze rezerwatu sytuacji, która stwarza zagrożenie dla zdrowia, życia czy też mienia ludzi, zwolnienie od obowiązujących zakazów wynika bezpośrednio z art. 15 ust. 2 pkt 3 ustawy o ochronie przyrody i nie wymaga konkretyzacji w żadnej innej formie. Należy zatem uznać, że utrzymywanie bezpieczeństwa użytkowników dróg biegnących wzdłuż rezerwatu, czy też szlaków turystycznych jest dopuszczone bezpośrednio przez ustawę o ochronie przyrody i nie może

być normowane planem ochrony. Wprowadzenie w planie ochrony przepisu dotyczącego działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym stanowiłoby wykroczenie poza ramy ustawowego upoważnienia, czyniąc z mocy prawa takie zarządzenie nieważnym;

13) brak odniesienia się do problematyki neofituzacji i występowania gatunków obcych na terenie rezerwatu, a także brak analizy zgodności zapisów z obowiązującym PZO dla obszarów Natura 2000, w których rezerwaty się znajdują.

Flora omawianego obszaru charakteryzuje się stosunkowo wysokim stopniem naturalności, gatunki synantropijne występują w bardzo niedużych ilościach, głównie przy granicach rezerwatu. Natomiast nie odnotowano żadnych gatunków inwazyjnych poza niecierpkim drobnokwiatowym, który nie osiąga dużej liczebności. Pojawia się on głównie w lukach, miejscach prześwietlonych oraz na powierzchniach gdzie w drzewostanie dużym udziałem cechuje się sosna zwyczajna;

14) usankcjonowanie w nowym zarządzeniu i planie ochrony dla rezerwatu Ponty i Ponty Dęby WDN-Dbsz (wylączonych drzewostanów nasiennych utworzonych w 1963 r.) do dalszego wykorzystania ich przez Madleśnictwo dla zbioru żołędzi na cele gospodarki nasiennej. Zapisy takie znajdowały się w poprzednich, wyekspirowanych planach ochrony rezerwatów.

W planie ochrony można regulować sposób wprowadzania odstępstw jedynie od zakazów, w stosunku do których ustawodawca w sposób wyraźny zaznaczył taką ewentualność. Ustalona przez ustawę o ochronie przyrody delegacja, nie upoważnia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie do regulowania, poprzez plan ochrony, kwestii wyznaczania na obszarze rezerwatu miejsc dopuszczonych do zbioru występujących w nim roślin i grzybów oraz ich części. Zastosowanie w tej sprawie przepisu dającego upoważnienie do sporządzenia planu ochrony, byłoby nieuprawnionym rozszerzeniem oraz nadinterpretacją tej regulacji prawnej. Z tego względu, umieszczanie w planie ochrony zapisu dotyczącego wyznaczenia w rezerwacie tego typu miejsc, stanowiłoby wykroczenie poza ramy ustawowego upoważnienia, czyniąc z mocy prawa takie zarządzenie nieważnym. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 13 ustawy o ochronie przyrody miejsca dopuszczone do zbioru nasion w rezerwacie mogą być wyznaczane poprzez odrębne zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska;

2. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu.

Zapis wprowadzający ustalenia do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W naszej opinii zapis ten jest zbyt ogólny, ponieważ obszar w obrębie 500 m od granic rezerwatu nie stanowi otuliny rezerwatu, a większość rezerwatów przyrody znajduje się w zwartych kompleksach leśnych, gdzie nie ma potrzeby ustanawiania dodatkowego obszaru stanowiącego otulinę i nie podejmuje się działań mogących przyczynić się do zmiany stosunków wodnych w sposób mogący negatywnie

wpływać na rezerwat. Ponadto sposób przeznaczenia i użytkowania gruntów w okresie 20 lat, na jaki ustanawia się plan ochrony dla rezerwatu, może się zmienić od dotychczasowego, co wynika z bieżących potrzeb gospodarki leśnej oraz zapisów w planie urządzania lasu dla nadleśnictwa. W związku z powyższym w naszej ocenie nie ma podstaw do sztywnego zapisu 500 m od granicy rezerwatu.

Plan ochrony nie jest aktem prawnym, którym można wyznaczyć otulinę rezerwatu i z tych względów nie stanowi ona przedmiotu postępowania prowadzonego w ramach jego procedowania. Wskazany w uwadze zapis dotyczy wskazań do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W związku z brakiem zagrożenia utraty trwałości otaczających rezerwat lasów, odstąpiono od określania w stosunku do nich wskazań do dokumentów planistycznych (rezerwat położony jest w granicach dużego kompleksu leśnego zarządzanego przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, stanowiącego swojego rodzaju otulinę chroniącą go przed zagrożeniami zewnętrznymi). Uwzględniając wniesioną uwagę preredagowano w tej części treść planu ochrony tj. wskazano, że przepis ten dotyczy rezerwatu.

Projekt planu ochrony został przesłany Radzie Gminy Pionki, celem zaopiniowania.

Rada Gminy pozytywnie zaopiniowała projekt planu ochrony uchwałą nr XLIV/244/2018 z dnia 21 sierpnia 2018 r.

Projekt zarządzenia został uzgodniony przez Wojewodę Mazowieckiego.

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. Cel wprowadzenia zarządzenia.

Celem wprowadzenia zarządzenia jest wypełnienie delegacji ustawowej zawartej w art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

2. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.

Projekt planu ochrony będzie oddziaływał:

- 1) na Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Warszawie;
- 2) na właściciela rezerwatu;
- 3) jako powszechnie obowiązujący akt prawa miejscowego na wszystkie podmioty, które znajdują się lub znajdują w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją.

3. Konsultacje.

Projekt zarządzenia jako akt prawa miejscowego podlega:

- 1) na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie uzgodnieniu z Wojewodą Mazowieckim;
- 2) na podstawie art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody zaopiniowaniu przez właściwą miejscowo radę gminy;
- 3) na podstawie art. 19 ust. 1 a ustawy o ochronie przyrody procedurze udziału społeczeństwa przewidzianej przez ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko.

4. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.

Wejście w życie przedmiotowego zarządzenia pociągnie za sobą skutki finansowe dla budżetu państwa w wysokości około 200 000 zł w przeciągu 20 lat obowiązywania planu ochrony, które wynikać będą z realizacji działań ochronnych zaprojektowanych w planie ochrony. Mogą być one finansowane w szczególności ze środków pochodzących z:

- 1) budżetu państwa na zasadach ustalonych przez ustawę z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2077, z późn. zm.);

2) ubiegania się o pozyskanie środków finansowych z Narodowego lub/i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

5. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Zapisy w projekcie zarządzenia z uwagi na ograniczony zakres prac jak również realizacja ich na przestrzeni 20 lat nie będą miały znaczącego wpływu na rynek pracy.

6. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki.

7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Projektowana regulacja nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

8. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.

Regulacja objęta przedmiotowym zarządzeniem jest objęta prawem UE. Zarządzenie swym zakresem obejmuje: teren objęty ochroną w ramach sieci Natura 2000 specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) na podstawie Dyrektywy Unii Europejskiej 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej flory i fauny Puszcza Kozienicka PLH 140035 oraz dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków, w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000, jako specjalny obszar ochrony ptaków Ostoja Kozienicka PLB 140013. Projekt zarządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.